ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ

ਬਨਾਮ

ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2022 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 579)

08 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2022

[ਐਮ. ਆਰ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਬੀ.ਵੀ. ਨਗਰਨਾਥਨਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ: ਦੋਸ਼ੀ-ਬੀ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਪੀੜਤ/ਜ਼ਖਮੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ-ਬੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਲੰਘ ਚੁੱਕੀ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਘਟਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਲਗਭਗ 26 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੀ ਸੀ; ਕਿ ਉਹ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ; ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ, ਉਹ ਜਵਾਨ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ, ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘ ਚੁੱਕੀ ਮਿਆਦ (44 ਦਿਨ) ਤੱਕ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਹੋਲਡ: ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ, ਸਬੰਧਤ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰੇ ਬਿਨਾਂ, ਅਸਥਾਈ ਹੈ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਧਾਰਨ ਅਤੇ ਬੇਬਾਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਨਿਆਂ ਦੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਢੁਕਵੀਂ ਸਜ਼ਾ/ਉਚਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਇਰਾਦੇ ਜਾਂ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਉਹ ਉਸ ਕੰਮ ਦੁਆਰਾ, ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਤਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਣਨ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਦਸ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਈ ਵੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪਰਾਧੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ। ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ-ਬੀ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦਸ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਇਸ ਲਈ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਨਰਮ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸਿਰਫ਼ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ

ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਖ਼ਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਤੱਕ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜੋ ਅਨੁਪਾਤਕ ਅਤੇ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਢੁਕਵੀਂ/ਉਚਿਤ ਸਜ਼ਾ/ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਇਆ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਟੀਆ ਹੈ। ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860, ਸੈਕਸ਼ਨ 307 - ਨਿਆਂਇਕ ਬਰਤਰਫ਼।

ਅਪੀਲ: ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹੀ ਅਪੀਲ-ਐਮ. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ-ਐਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਜ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਖਾਰਜ ਹੋ ਗਈ। ਰਾਜ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ-ਐਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ।

ਅਪੀਲ: ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਦੇਰੀ - ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵਸੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫੜਿਆ ਗਿਆ: ਸਿਰਫ਼ ਦੇਰੀ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਮੁੜ ਵਸੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਚਰਣ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ, ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਵਿੱਚ 1880 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਮਾਫ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ

ਆਯੋਜਿਤ: ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਬਲੀਅਤ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦਾ ਹੁਕਮ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਯੋਗ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਦੇਰੀ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਨਿਰਪੱਖ ਫ਼ੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੋ ਕਿ ਅਸਥਿਰ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਮੁੜ ਵਸੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਚਰਣ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹਿੱਸੇ, ਅਰਥਾਤ ਸਿਰ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਖੋਪੜੀ 'ਤੇ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੱਟ ਜਾਨਲੇਵਾ ਸੀ,

ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਸੱਟ, ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ, ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਧਾਰਾ 307 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਇਰਾਦੇ ਜਾਂ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਸ ਕੰਮ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਤਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਣਨ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦਸ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਈ ਵੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ; ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪਰਾਧੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 307 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦਸ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ-ਬੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਇਸ ਲਈ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬਹੁਤ ਨਰਮ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਖ਼ਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਕੋਲ ਕੀ ਤੋਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ 31.03.1989 ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਸੀ, ਭਾਵ, ਲਗਭਗ 26 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ; ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੇ 26 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ; ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ, ਉਹ ਜਵਾਨ ਸਨ, ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ। ਉਪਯੁਕਤ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਢੁਕਵੀਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਉਪਰੋਕਤ ਇਕੋ-ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿ ਧਾਰਾ 307 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਦਸ ਸਾਲ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਸੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਅਨੁਪਾਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ।

ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਵਿ. ਮੋਹਨ ਲਾਲ (2018) 18 SCC 535; ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿ. ਊਧਮ (2019) 10 SCC 300; ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਜਯੰਤੀ ਲਾਲ ਡਬਗਰ ਬਨਾਮ. ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ (2015) 7 SCC 359 [2015] 2 SCR 751 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਤੱਕ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜੋ ਅਨੁਪਾਤਕ ਅਤੇ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਢੁਕਵੀਂ/ਉਚਿਤ ਸਜ਼ਾ/ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੰਬੰਧਤ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ

ਸ਼ਾਰਟਕੱਟ ਅਪਣਾ ਕੇ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਟੀਆ ਹੈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਅਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਅਚੂਕਵੀਂ ਅਤੇ ਅਣਉਚਿਤ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਢੁਕਵੀਂ ਸਜ਼ਾ/ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸ਼ਾਰਟਕੱਟ ਅਪਣਾ ਕੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਬਰਤਰਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ-ਬੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਲੰਘੀ ਮਿਆਦ (44 ਦਿਨ) ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾਇਕ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਥਾਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ ਲਈ.

ਹੁਣ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ-ਐਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਜ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਸੀ. ਦੋਸ਼ੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਖਾਰਜ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ-ਐਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:

(2018) 18 SCC 535 – ਪੈਰਾ 4.5

(2019) 10 SCC 300 – ਪੈਰਾ 4.5

[2015] 2 SCR 751 - 4.5 ਲਈ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2022 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 579।

ਜੈਪੁਰ ਬੈਂਚ, ਜੈਪੁਰ ਵਿਖੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੇ 06.05.2015 ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਐਸ.ਬੀ. 1993 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ.36।

ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੇਘਵਾਲ, ਮਿਲਿੰਦ ਕੁਮਾਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਗੁਪਤਾ, ਸ. ਰੋਹਿਣੀ ਮੂਸਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਐਮ.ਆਰ.ਸ਼ਾਹ, ਜੇ.

ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਐਸ.ਬੀ. ਵਿੱਚ ਜੈਪੁਰ ਵਿਖੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੁਆਰਾ 06.05.2015 ਦੇ ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ।

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ: 36/1993, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਕਤ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਧਾਰਾ 307 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ, ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਕੱਟੀ ਗਈ ਮਿਆਦ (44 ਦਿਨ) ਤੱਕ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 324 ਆਈਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 360 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ, ਰਾਜ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਕਿ ਇੱਥੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਅਕ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 147, 148, 149, 447 ਅਤੇ 323 ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ (ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. I ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. I ਇੱਥੇ - ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 307 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਖਮੀ ਵਿਅਕਤੀ- ਫੂਲ ਚੰਦ ਦੇ ਸਿਰ ਦੀ ਖੋਪੜੀ/ਮੱਧ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿ ਜ਼ਖਮੀ ਫੂਲ ਚੰਦ ਦਾ 10x1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦਾ ਆਕਾਰ, ਹੱਡੀ ਡੂੰਘਾ, ਖੋਪੜੀ ਦੇ ਮੱਧ ਵਿਚ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਝਿੱਲੀ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਹੱਡੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੱਟਾਂ ਵੀ ਲੱਗੀਆਂ।

3.1 ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਫੂਲ ਚੰਦ ਨੂੰ ਜੋ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ, ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸਾਧਾਰਨ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 307 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਪਰ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ।

3.2 ਸਿੱਖਿਅਕ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਅਤੇ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਦਲੀਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ 31.03.1989 ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਸੀ, ਭਾਵ, ਲਗਭਗ 26 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ; ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੇ 26 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ; ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ, ਉਹ ਜਵਾਨ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਬੁੱਢੇ/ਬੁੱਢੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ। ਮੁਲਜ਼ਮ

ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਫੂਲ ਚੰਦ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਬਿਨਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਕਤ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੰਘ ਚੁੱਕੀ ਮਿਆਦ (44 ਦਿਨ) ਤੱਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

3.3 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘ ਚੁੱਕੀ ਮਿਆਦ (44 ਦਿਨ) ਤੱਕ ਘਟਾ ਕੇ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਰਾਜ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

3.4 ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਵਿੱਚ 1880 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਦੇਰੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਫੁਟਕਲ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

4. ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੇਘਵਾਲ, ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ, ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘੀ ਹੋਈ ਮਿਆਦ (44 ਦਿਨ) ਤੱਕ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਹੁਕਮ।) ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਤੋਂ ਅਸਥਾਈ ਹੈ।

4.1 ਇਹ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵੇਲੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੋਈ ਖਾਸ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ।

4.2 ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਗੜਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਸਜ਼ਾ/ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ।

4.3 ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜੁਰਮ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਪੀੜਤ/ਜ਼ਖਮੀ ਫੂਲ ਚੰਦ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਹੈ।

4.4 ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 307 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ (ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ) ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ

ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਦੋਂ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ।

4.5 (2018) 18 SCC 535 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ; ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਊਧਮ ਰਾਜ, (2019) ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ 10 SCC 300; ਅਤੇ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਜਯੰਤੀ ਲਾਲ ਦਬਗਰ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ, (2015) 7 SCC 359 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ, ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ, ਅਤੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ.

5. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾ ਸ਼੍ਰੀ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਗੁਪਤਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਦੁਆਰਾ ਤਿੱਖਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

5.1 ਸ਼੍ਰੀ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਗੁਪਤਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਵਿੱਚ 1880 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਦੇਰੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵਸੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਚਰਣ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਘਟਨਾ ਸਾਲ 1989 ਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਠੋਰ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਵਿੱਚ 1880 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

5.2 ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਲਗਭਗ 26 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਿਛਲੇ 26 ਸਾਲ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਘਟਨਾ ਸਾਲ 1989 ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੌਜਵਾਨ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹਨ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘ ਚੁੱਕੀ ਮਿਆਦ (44 ਦਿਨ) ਤੱਕ ਘਟਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ ਵਿਚਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

5.3 ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਜ ਨੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਅਦਾਲਤ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ

ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਰਾਜ ਲਈ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

5.4 ਉਪਰੋਕਤ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਰੀ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

6.ਅਸੀਂ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖੇ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਕ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੀੜਤ ਫੂਲ ਚੰਦ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 307 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ। ਜ਼ਖਮੀ ਫੂਲ ਚੰਦ ਨੂੰ 10 x 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਆਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਜਖਮ, ਹੱਡੀ ਡੂੰਘਾ, ਖੋਪੜੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਝਿੱਲੀ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਹੱਡੀ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਸ਼ੀ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁੱਕੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ 31.03.1989 ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਸੀ, ਭਾਵ, ਲਗਭਗ 26 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ। ; ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੇ 26 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ, ਉਹ ਜਵਾਨ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ, ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਜਾਂ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘ ਚੁੱਕੀ ਮਿਆਦ (44 ਦਿਨ) ਤੱਕ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

“ਮੈਂ ਪੱਖਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬੇਲੋੜੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਪਿਛਲੇ 26 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਉਹ

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ 44 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬਨਵਾਰੀ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁੱਕੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

1) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬਨਵਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ;

2) ਉਸ ਦਾ ਯਕੀਨ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

3) ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ ਰੱਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

4) ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਉਸਦੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲ,

ਦੋਸ਼ੀ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।"

6.1 ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਸਬੰਧਤ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰੇ ਬਿਨਾਂ, ਅਸਥਾਈ ਹੈ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਧਾਰਨ ਅਤੇ ਬੇਬਾਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਿਆਂ ਦੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਢੁਕਵੀਂ ਸਜ਼ਾ/ਉਚਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਕੈਟੇਨਾ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ।

7. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਟੈਸਟਾਂ ਬਾਰੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

i) ਮੋਹਨ ਲਾਲ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁੱਕੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ, ਜੋ ਸਿਰਫ ਛੇ ਦਿਨ ਸੀ, ਅਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਨ, ਬਹੁਤ ਕੁਝ। ਘੱਟ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰੇ 9 ਤੋਂ 13 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ:

"9. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁੱਕੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ 6 ਦਿਨ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਰਮ ਰਵੱਈਆ ਲਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 325 ਅਤੇ 323 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾ ਕੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 6 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਾਮੂਲੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ.

10. ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਕੋਲ ਕੋਈ ਢਾਂਚਾਗਤ ਸਜ਼ਾ ਸੰਬੰਧੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕੁਝ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਇੱਕ ਜੱਜ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਵਿਵੇਕ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਜੱਜ ਇਹਨਾਂ ਵਿਧਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਵੇਕ ਅਨੁਸਾਰ. ਇਸ ਲਈ, ਕੋਈ ਇਕਸਾਰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਨੁਪਾਤਕਤਾ, ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ। ਅਨੁਪਾਤਕਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧੀ ਲਈ ਸਮਾਨ ਸਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸਦੇ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹਤਾ 'ਤੇ ਵੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

11. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ **ਸੋਮਨ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ** [ਸੋਮਨ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ, (2013) 11 SCC 382: (2012) 4 SCC (Cri) 1] ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ: (SCC p. 393, ਪੈਰਾ 27)

"27.1. ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰਕਾਂ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਨੁਪਾਤਕਤਾ ਅਤੇ ਰੋਕਥਾਮ ਹੋਵੇਗੀ।

27.2. ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਅਨੁਪਾਤਕਤਾ ਅਤੇ ਰੋਕਥਾਮ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

27.3. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਨੁਪਾਤ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸਜ਼ਾ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

27.4. ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਕਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਇਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜੇ।

27.5. ਅਣਇੱਛਤ ਨਤੀਜੇ/ਨੁਕਸਾਨ ਅਜੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਮੁਨਾਸਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੁਮਾਨਤ ਸਨ। ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਭੂਮੀਗਤ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ, ਸਗੋਂ ਵਿਤਰਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਿਕਰੇਤਾ ਨੂੰ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਲਈ ਇਸਦੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਜੋਖਮਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਖਪਤਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਖਪਤਕਾਰ ਨੂੰ ਨਕਲੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਮੌਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵਧੇ ਹੋਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

12. **ਅਲਿਸਟਰ ਐਂਥਨੀ ਪਰੇਰਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ** ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹੀ ਫੈਸਲਾ ਹੈ [ਅਲਿਸਟਰ ਐਂਥਨੀ ਪਰੇਰਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, (2012) 2 SCC 648: (2012) 1 SCC (Civ) 848: (2012) 1 SCC (Cri) 953] ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ: (SCC p. 674, ਪੈਰਾ 84)

"84. ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣਾ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੰਮ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਨੁਕੂਲ, ਢੁਕਵੀਂ, ਉਚਿਤ, ਨਿਆਂਪੂਰਨ, ਅਤੇ ਅਨੁਪਾਤਕ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਟ੍ਰੈਟਜੈਕੇਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ: ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਗੇ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਜੁਰਮ ਦਾ ਮਨੋਰਥ, ਜੁਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

13. ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਜ਼ਾ ਉਚਿਤ, ਢੁਕਵੀਂ, ਨਿਆਂਪੂਰਨ, ਅਨੁਪਾਤਕ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਜੁਰਮ ਦਾ ਮਨੋਰਥ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਅਚਨਚੇਤ ਹੋਣਾ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਦੋਵੇਂ ਬਰਾਬਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਾ ਦਾ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਭਰੋਸਾ ਨਾ ਉੱਠ ਜਾਵੇ। ਅਚੂਕਵੀਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਲਗਾਉਣਾ

ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਰਾਜ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪੀੜਤ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਗੁਆ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।"

ii) ਊਧਮ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪੈਰੇ 11 ਤੋਂ 13 ਵਿੱਚ, ਇਸਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"11. ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਇਸ ਘੜਮੱਸੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਸੇ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ.

"12. ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਤਿੰਨ ਟੈਸਟਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਟੈਸਟ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਟੈਸਟ ਅਤੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਅਨੁਪਾਤਕਤਾ ਟੈਸਟ ਦੇ ਟਚਸਟੋਨ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਟੈਸਟ ਵਿਚ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਹੱਦ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ, ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਢੰਗ ਵਰਗੇ ਕਾਰਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। , ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਵਿਧੀ (ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ), ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ, ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮਾਜ-ਵਿਰੋਧੀ ਜਾਂ ਘਿਣਾਉਣੇ ਚਰਿੱਤਰ, ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ ਉਮਰ, ਅਪਰਾਧੀ ਦਾ ਲਿੰਗ, ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਰਗੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧੀ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਪਿਛੋਕੜ, ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾ, ਬਚਾਅ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ, ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਮੂਹ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਉਕਸਾਉਣਾ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ, ਅਪੀਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਅਸਹਿਮਤੀ, ਪਛਤਾਵਾ, ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੁਧਾਰ, ਪੁਰਾਣਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਰਿਕਾਰਡ (ਬਕਾਇਆ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ), ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕ (ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਸੂਚੀ ਨਹੀਂ)।

13. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਟੈਸਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਗੰਭੀਰਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ (i) ਪੀੜਤ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਅਖੰਡਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; (ii) ਭੌਤਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਜਾਂ ਸਹੂਲਤ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ; (iii) ਅਪਮਾਨ ਦੀ ਹੱਦ; ਅਤੇ (iv) ਗੋਪਨੀਯਤਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ।"

ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਘੋੜਸਵਾਰ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਫਿਰ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

iii) **ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਜਯੰਤੀ ਲਾਲ ਡਬਗਰ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਚਿਤਤਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਬਦਲਾ, ਅਯੋਗਤਾ, ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਰੋਕਥਾਮ ਵੀ ਹੈ।

8. ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਸਭ ਤੋਂ ਕਾਬਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦਾ ਹੁਕਮ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਯੋਗ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਦੇਰੀ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਨਿਰਪੱਖ ਫ਼ੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੋ ਕਿ ਅਸਥਿਰ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਮੁੜ ਵਸੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਚਰਣ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ. ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਵਿੱਚ 1880 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਮਾਫ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

9. ਹੱਥ ਵਿਚਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਫੂਲ ਚੰਦ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਇਕ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿਰ ਅਤੇ ਖੋਪੜੀ 'ਤੇ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੱਟ ਜਾਨਲੇਵਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਫੂਲ ਚੰਦ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਸੱਟ, ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸਾਧਾਰਨ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ, ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਧਾਰਾ 307 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਇਰਾਦੇ ਜਾਂ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਸ ਕੰਮ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਤਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਣਨ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦਸ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਈ ਵੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ; ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪਰਾਧੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦਸ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਦਵਤਾ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਨਰਮ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਖ਼ਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ, ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬੇਲੋੜੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈਕੋਰਟ ਕੋਲ ਕੀ ਤੋਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ 31.03.03 ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। 1989, ਭਾਵ, ਲਗਭਗ 26 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ; ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੇ 26 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ; ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ, ਉਹ ਜਵਾਨ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ।

ਉਪਯੁਕਤ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਢੁਕਵੀਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿ ਧਾਰਾ 307 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਦਸ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਸੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਨੁਪਾਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ, ਇੱਥੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

10. ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਤੱਕ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜੋ ਅਨੁਪਾਤੀ ਅਤੇ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਢੁਕਵੀਂ ਸਜ਼ਾ/ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸ਼ਾਰਟਕੱਟ ਅਪਣਾ ਕੇ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਟੀਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਵੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਅਣਗੌਲੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦੋਸ਼ੀ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੱਟੀ ਗਈ ਮਿਆਦ (44 ਦਿਨ) ਤੱਕ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿੱਖਿਅਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਤਹਿਤ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟਣ ਲਈ ਅੱਜ ਤੋਂ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਉਚਿਤ ਜੇਲ ਅਥਾਰਟੀ/ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra

Advocate